

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 506/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Petrom Harakálym, advokátom, Mlynská 28, Košice, proti II. výroku rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 96/2019-770 z 31. augusta 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. januára 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) II. výrokom rozsudku všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozhodnutie v jeho II. výroku zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého rozhodnutia vyplýva, že sťažovateľka bola v právnom postavení žalobkyne stranou sporu vedenom na Okresnom súde Levice (ďalej len „okresný súd“) o zaplatenie sumy 25 254,46 eur s príslušenstvom z titulu náhrady liečebných nákladov, ktoré jej vznikli v súvislosti s liečbou zranení, ktoré utrpela pri dopravnej nehode. Okresný súd rozsudkom z 21. septembra 2018 žalobe čiastočne vyhovel a uložil žalovanému, spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len žalovaný“), povinnosť zaplatiť sťažovateľke sumu 22 729,41 eur (I. výrok) a vo zvyšnej časti (v sume 2 525,44 eur, ako aj ohľadom požadovaného príslušenstva, pozn.) žalobu zamietol (II. výrok). O nároku na náhradu trov konania rozhodol tak, že sťažovateľke priznal voči žalovanému nárok v rozsahu 80 % (III. výrok) a o trovách štátu rozhodol tak, že štát má nárok na náhradu trov voči sťažovateľke ako žalobkyňi v rozsahu 10 % a voči žalovanému v rozsahu 90 % (IV. výrok).

3. Vo vzťahu k zamietnutiu časti žaloby okresný súd vo svojom rozsudku poukázal na § 441 Občianskeho zákonníka a na skutočnosť, že sťažovateľka porušila právnu povinnosť mať zapnutý bezpečnostný pás v motorovom vozidle, a preto bolo potrebné prihliadnuť na jej spoluzavinenie na vzniku predmetnej škody v rozsahu 10 %. Taktiež zamietol podanú žalobu v časti požadovaného úroku z omeškania. Poukázal pritom na to, že žalovaný v trojmesačnej lehote od uplatnenia nároku poskytol sťažovateľke písomné vysvetlenie dôvodov odmietnutia poskytnutia plnenia, čím splnil povinnosti uložené mu v § 11 ods. 6 písm. a) a b) zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o povinnom zmluvnom poistení“), a preto sťažovateľke v zmysle § 11 ods. 8 zákona o povinnom zmluvnom poistení nevznikol nárok na úrok z omeškania, ktorý je daný len v prípade nesplnenia už uvedenej nepeňažnej povinnosti žalovaného ako poisťovateľa.

4. Krajský súd, rozhodujúc o odvolaní sťažovateľky a odvolaní žalovaného napadnutým rozhodnutím v I. výroku, potvrdil rozsudok okresného súdu z 21. septembra 2018, a to v časti I. výroku nad priznanú sumu 11 004,88 eur po sumu 22 616,53 eur, a vo zvyšku žalobu zamietol, v II. výroku napadnutý rozsudok v II., III., a IV. výroku potvrdil a v III. výroku žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania.

5. Krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia poukázal na § 11 ods. 6, 7 a 8 zákona o povinnom zmluvnom poistení, ktorý je špeciálnym ustanovením vo vzťahu k § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Podľa krajského súdu vzniká povinnosť platiť úrok z omeškania poisťovateľovi len v prípade nesplnenia povinnosti podľa § 11 ods. 6 zákona o povinnom zmluvnom poistení. Poukázal pritom aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1 Cdo 212/2017 z 26. februára 2019 a č. k. 7 Cdo 109/2018 z 27. mája 2020.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Proti II. výroku rozsudku krajského súdu, ktorým bola potvrdená zamietavá časť rozsudku okresného súdu, pokiaľ ide o zamietnutie nároku na zaplatenie úrokov z omeškania, sťažovateľka podala túto ústavnú sťažnosť, pretože podľa jej názoru je rozsudok krajského súdu vecne nesprávny, keďže vychádza z nesprávneho výkladu právnych predpisov a nedostatočného právneho posúdenia veci. Argumentáciu krajského súdu považuje za rozpornú s princípom právnej istoty a so zásadou rovnosti v právach.

7. Sťažovateľka nesúhlasí s výkladom § 11 ods. 8 zákona o povinnom zmluvnom poistení tak, ako ho aplikoval krajský súd, a v tejto súvislosti uvádza, že poisťovateľ nie je v zmysle § 11 ods. 6 písm. a) a b) zákona o povinnom zmluvnom poistení povinný len začať prešetrovanie poistnej udalosti, skončiť ho v lehote 3 mesiacov a oznámiť výsledky prešetrenia poškodenému, ale poisťovateľ je predovšetkým povinný poškodenému jeho oprávnené a preukázané nároky reálne plniť, pričom plnenie náhrady škody musí byť zaplatené riadne včas, ako to ukladá § 599 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Podľa názoru sťažovateľky ak poisťovateľ neplní náhradu škody riadne a včas, dostane sa do omeškania v zmysle § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka bez ohľadu na to,

či zašle alebo nezašle poškodenému oznámenie v zmysle § 11 ods. 6 písm. a) a b) zákona o povinnom zmluvnom poistení.

8. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti tvrdí, že nárok na úrok z omeškania pri porušení povinnosti vyplývajúcej z § 11 ods. 6 zákona o povinnom zmluvnom poistení (povinnosť poisťovateľa včas a riadne prešetriť poistnú udalosť, pozn.) je odlišný od jej situácie, pretože § 11 ods. 8 zákona o povinnom zmluvnom poistení sa nijakým spôsobom nezaobera dôsledkami omeškania poisťovateľa v súvislosti s jeho omeškaním pri povinnosti plniť samotnú náhradu.

9. Sťažovateľka zdôrazňuje, že krajským súdom uplatneným nesprávnym výkladom jednotlivých zákonných ustanovení by bolo možné dôjsť až k absurdným záverom, keď by poisťovateľ uvedením akéhokoľvek (aj absurdného či protiprávneho) dôvodu a jeho oznámením poškodenému podľa § 11 ods. 6 písm. b) zákona o povinnom zmluvnom poistení mohol odmietat' a zdržiavať plnenie, ktoré poškodenému právom patrí, a vyhýbať sa tak plneniu svojej základnej povinnosti poskytnúť poškodenému plnenie náhrady škody, a to bez akýchkoľvek právnych následkov. Takýto výklad je v zrejmom rozpore so základným účelom a zmyslom zákona o povinnom zmluvnom poistení, ktorým je okrem iného včasné poskytnutie spravodlivej náhrady škody osobám poškodeným prevádzkou motorových vozidiel.

10. V súvislosti s odkazom krajského súdu na judikatúru najvyššieho súdu sťažovateľka kritizuje odôvodnenie napadnutého rozsudku s tým, že súd nie je automaticky viazaný akýmkoľvek súdnym rozhodnutím najvyššieho súdu a už vôbec nie je povinný preberať jeho právny názor bez toho, aby sa so závermi takéhoto rozhodnutia kriticky vysporiadal, pričom krajským súdom uvádzané rozhodnutia najvyššieho súdu vykazujú podľa sťažovateľky zjavné nedostatky.

11. Pokiaľ ide o vyčerpanie právnych prostriedkov poskytnutých sťažovateľke právnym poriadkom Slovenskej republiky, sťažovateľka podotkla, že proti rozhodnutiu krajského súdu nemá k dispozícii riadny ani mimoriadny opravný prostriedok, a to s poukazom na § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ako aj s poukazom na to, že otázka nastolená sťažovateľkou v ústavnej sťažnosti bola riešená najvyšším súdom v niekoľkých rozhodnutiach, ktoré založili svoje závery na obdobných záveroch ako krajský súd.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) rozsudkom krajského súdu o potvrdení zamietnutia časti žaloby. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti prezentuje svoje námietky proti II. výroku napadnutého rozsudku a v tej súvislosti, iba pokiaľ ide o časť jeho odôvodnenia, a to tú, v ktorej ide o nepriznanie nároku na úrok z omeškania z uplatnených náhrad liečebných nákladov. Nesúhlasí s výkladom zákonných ustanovení tak, ako ho prezentovali všeobecné súdy, a tiež tvrdí, že krajský súd (a predtým aj okresný súd) nekriticky prevzal do odôvodnenia napadnutého rozsudku rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sťažovateľka nepovažuje za správne.

13. Ústavný súd obzvlášť citlivo vníma situáciu sťažovateľky, ako aj skutočnosť, že predmetná otázka úrokov z omeškania v prípade náhrad za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia, resp. náhrad liečebných nákladov je v odbornej verejnosti pomerne kriticky diskutovaná. Taktiež si je

vedomý svojho rozhodnutia (nález č. k. III. ÚS 214/2020), ktorým bol zrušený rozsudok najvyššieho súdu č. k. I Cdo 212/2017 z 26. februára 2019 z dôvodu, že „výklad prijatý dovolacím súdom, ktorý v podstate vylučuje poskytnutie poistného plnenia, ktoré by zahŕňalo aj úroky z omeškania z náhrady škody, sa tak dostáva do ostrého konfliktu s racionálnym účelom právnej úpravy“, avšak v tomto prípade musí ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietnuť ako neprípustnú (obdobne II. ÚS 184/2019, II. ÚS 178/2021).

14. Ústavný súd s poukazom na čl. 127 ods. 1 ústavy uvádza, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z tohto princípu vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (pozri II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

15. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

17. Pokiaľ ide o namietané porušenie práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom krajského súdu, ústavný súd s poukazom na § 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavný súd“) uvádza, že ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

18. Ak zákon podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti ústavnej sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 CSP). Iba za predpokladu, že sťažovatelia

vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

19. Ústavný súd bez potreby detailnejšieho vysporiadavania sa s vecou uvádza, že nosný dôvod podanej ústavnej sťažnosti (nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia a nesprávne právne posúdenie veci) v zásade zodpovedá dôvodom dovolania (mimoriadneho opravného prostriedku) podľa § 420 písm. f) resp. podľa § 421 ods. 1 CSP, o ktorom rozhoduje najvyšší súd. Právomoc najvyššieho súdu poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľky v tomto rozsahu teda predchádzala oprávneniam ústavného súdu, a to vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy.

20. Najvyšší súd napríklad už vo svojom rozhodnutí č. k. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017 judikoval: *„Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).“* Skutočnosť, že porušenie práva na spravodlivý proces zodpovedá dôvodu dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, potvrdil vo svojej rozhodovacej činnosti aj ústavný súd (napr. IV. ÚS 314/2020-15 z 1. júla 2020). Pojem „procesný postup“ v § 420 písm. f) CSP je potrebné vyložiť v kontexte pojmu „právo na spravodlivý proces“, ktoré je dotknutým ustanovením garantované strane konania, a súčasťou práva na spravodlivý proces je pritom nepochybne aj náležité odôvodnenie rozhodnutia zodpovedajúce kritériám čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 559/2018).

21. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka, hoci možnosť podať dovolanie mala, túto nevyužila. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv (IV. ÚS 16/2020, II. ÚS 23/2020, I. ÚS 164/2021, I. ÚS 367/2021, IV. ÚS 60/2021).

22. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti ani netvrdila (tým menej preukazovala), že dovolanie nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, preto v okolnostiach danej veci neprichádzal do úvahy ani prípadný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

23. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky uplatnením zásady *ratione temporis* odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

24. Keďže došlo k odmietnutiu ústavnej sťažnosti, ústavný súd sa nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľky, pretože tieto sú viazané na to, že ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu